

Excursie naar de Biesbosch en Tiengemeten op 2 en 3 mei 2014

Peter van den Akker

Het moment voor een 2-daagse excursie in verband met het 50-jarig bestaan van de TVWG hebben we begin mei gepland vanwege de kans op veel leuke soorten. Aan de ene kant is er dan nog veel doortrek naar het hoge noorden, maar ook zijn dan al veel broedvogels teruggekeerd. Ondanks de twee interessante bestemmingen namen slechts 8 personen aan de excursie deel: Jans Hemmink, Harry de Jong, Willem Kouwenhoven, Jose Uitslag, Frans Kruse, Marlien Nijhuis, Hans van Leeuwen en Peter van den Akker. Helaas moesten Jacqueline Kruse, Marjolein Uitslag en Wiegert de Leeuw op het laatste moment afzeggen vanwege ziekte. Het verzamelpunt was AC-restaurant Holten van waar we om 8.30 uur vertrokken richting Biesbosch. Het vogelen in de Biesbosch begon direct achter Werkendam, hier reden we de banddijk langs de Nieuwe Merwede op bij het Steurgat. Fraaie namen die ons in de sfeer brachten van vervlogen tijden waarin het getijde nog invloed had op dit gebied en vissen vanuit de Noordzee de rivieren op konden zwemmen. Tijdens de excursie werd er volop aan de banddijk gewerkt, op diverse plaatsen komen doorlaten in de dijk zodat bij hoog water een enorm gebied kan overstromen. In deze overstromingsgebieden wordt nu nog volop landbouw bedreven. De boerderijen komen op terpen te liggen of worden omgeven door nieuwe dijken. De lagere delen van deze overstromingsgebieden wordt nieuwe natuur; de voormalige geulen van de Biesbosch. Een toekomstig bezoek met hoog water wordt een aanrader!

De eerste stop die we maakten en waar we onze meegebrachte koffie dronken was op de bult de "wassende maan". Vanaf deze bult hadden we een goed overzicht over de Noordwaard waarop o.a. 100 Kluten, 15 Tureluurs, 8 Pijlstaarten en 250 Grauwe ganzen waren te zien. De Noordwaard is een grote ondiepe plas met aan de randen rietmoeras en begraasde graslanden. Hier boven zongen een aantal Veldleeuweriken, een haast nostalgisch geluid dat we in Twente niet veel meer horen. Aan de overzijde van de Noordwaard keken we uit op een oud Wilgenbos dat aan het doodgaan was, waarschijnlijk door de vernatting. In onze gedachten zagen we hier al een Zeearend boven vliegen. Maar helaas zagen we op beide dagen geen enkele arend, mogelijk stond er teveel wind. De tweede stop was de polder Jantjesplaat; hier zijn we vanaf de jachthaven een eind naar het zuiden gewandeld over een wandelroute. We troffen er een aantal minipoldertjes met ondiepe plassen en jongen bosstroken. De plassen hadden weinig begroeiing en de randen bestonden uit kale slikjes. De toppers hier waren 2 Stelkluten. Helaas hebben we de vogels alleen zien vliegen, aan de grond waren ze niet terug te

vinden. Op de slikranden baltsten enkele Kleine plevieren en in de plassen foerageerden circa 25 Groenpootruiters met hier tussen 2 Zwarte ruiters. Deze laatste waren eenvoudig te vinden door hun zwarte broedkleed. Ook hier speelde de wind ons parten; we hoorden veel verschillende vogels zingen maar steeds tussen een aantal windvlagen door. Het ging onder andere om een “pingend” Baardmannotje, de explosieve zang van de Cettis zanger (2 locaties), Nachtegaal en Blauwborst. Ook kozen een Slechtvalk, Sperwer en Bruine kiekendief het luchtruim en passeerden 2 Lepelaars.

In het begin van de middag zijn we naar de Vissershang (www.vissershang.nl) gereden waar we met een fluisterboot een stukje van de Biesbosch hebben verkend. De boottocht werd onderbroken door 2 wandelingen; de eerste voerde ons naar de polders ‘de Dood, Lepelaar en de Moordplaat’ en de tweede liep langs en door een voormalig griend en eindigde op de brug over de ‘Sloot van Sint Jan’. Een brug met veel historie uit de Twee wereldoorlog. Vanuit de boot hoorden we hier opnieuw een tweetal Cettis zangers en een Nachtegaal. Ook vloog in een smalle bochtige kreek een IJsvogel voor de boot uit, een soort die in behoorlijk aantal in de kleiige oevers broedt. Tijdens de eerste wandeling werden we verrast door 2 Wespendienven. De tocht was verder niet bijzonder vogelrijk, waarschijnlijk vanwege de wind, maar gaf ons een goed beeld van de Biesbosch vanaf het water. Het getijde op de grillige krekens is verdwenen, alleen in de Hollandse Biesbosch kan dit nog een 50 cm bedragen.

Na de rondvaart zijn we teruggereden naar Werkendam en zochten we onze overnachtingsplek op in het voormalige Fort Bakkerskil (www.fortbakkerskil.nl). Een aanrader als u hier een overnachtingsplek zoekt, u slaapt in een voormalige kruitkamer met ronde gewelven en de gastheer en vrouw zijn bijzonder gastvrij en vriendelijk.

De tweede dag (3 mei) zijn we op tijd naar het dorp Nieuwendijk gereden, waar de veerpont naar Tiengemeten vertrekt. De overtocht duurt circa 10 minuten; om ongeveer 9.15 uur zetten we voet aan wal op dit eiland in het Haringvliet. Het eiland is iets meer als 1.000 ha groot en een indrukwekkend project van natuurontwikkeling. Het eiland bestaat uit ruwweg 3 delen met tot de verbeelding sprekende namen: Weemoed, Wildernis en Weelde. In 2006 zijn de meeste landbouwgronden omgevormd naar natuur. Natuurmonumenten is beheerder. Alleen het gebied Weemoed is nog cultuurland, hier worden oude landbouwgewassen geteeld.

Op www.tiengemeten.info kun je een virtuele toer over het eiland maken welke een heel goed beeld van de huidige situatie geeft. U kunt op verschillende manieren overnachten op het eiland.

Bij de aanlegsteiger ligt een klein poldertje met een prachtig zicht op de vogels vanaf de omliggende dijk. Hier vonden we direct een Temminck's standloper tussen de meer gangbare steltlopers, waaronder baltende Kleine plevieren. Tijdens het bekijken van deze steltlopers vloog er een IJsvogel door ons beeld, die ergens aan de buitenzijde van het eiland tussen de wilgen verdween. Dit Twentse exportproduct zal ook wel op het eiland broeden. Nadat we het poldertje hadden uitgekamd zijn we gaan wandelen rond het gebied de Weelde, dat ongeveer 1/3 van het eiland bestrijkt. De Weelde wordt omgeven door de voormalige rivierdijken en aan de zuidzijde door een nieuwe oeverwal. De Weelde heeft geen getijde. Het is een zoetwatermoeras dat tijdens ons bezoek een begin van Weelderigheid liet zien, bestaande uit moerasplanten en lagere wilgen waar veel vogels tussen liepen of zwommen. Waar het water dieper was kwam geen vegetatie voor. De Krakeend was het meest talrijk met honderden exemplaren, ook leuk waren 3 Zomertalingen. Op de hogere delen graasden Schotse Hooglanders, de wandelroute liep over de grazige delen welke werden omgeven door manshoge ruigteplanten. Dit was een eldorado voor Rietzangers. We hebben ze niet geteld, maar plaatselijk kon je van het ene zingende exemplaar naar het andere lopen met een tussenafstand van 25 meter. Vanaf de oeverwal keken we aan de andere zijde uit over de Wildernis. Dit gebied is veel monotoner en kent nog een gering getijde, door openingen in de dijk staat het in verbinding met het Haringvliet. Hier zagen we 2 Dwergsterns en een Bergeend.

's Middags hebben we met een deel van de groep een fietstocht gemaakt naar het westelijk deel van het eiland. Dit fietspad bracht ons langs en door grote delen van de Wildernis, het meest ruige gebied dat ongeveer 2/3 van het eiland beslaat. Wat betreft vogels was dit deel wat saaier, we zagen aanmerkelijk minder vogels in vergelijking tot de Weelde. Wel vonden we op een plas een grote groep Grutto's van circa 150 exemplaren. Af en toe kwamen enkele Lepelaars over of zagen we een Bruine kiekendief jagen.

Resumerend hebben we 2 prachtige dagen gehad met veel leuke vogels (totaal 91 soorten), maar niet de bijzondere krakers waarop was gehoopt. We hebben vooral genoten van 2 bijzondere gebieden met weidse landschappen waar natuur in een grote en betrekkelijk ongerepte omvang kan ontwikkelen. Leuk om over bijvoorbeeld 10 jaar nog eens over te doen! Als u er nog niet bent geweest zijn het beslist aanraders voor een bezoek.

Peter van den Akker (akkervanden@planet.nl)

Soortenlijst					
	2-mei			3-mei	
	Banddijk Noordwaard	Polder Jantjesplaat	Rondvaart Vissersheng	Fort Bakkerskil	Tiengemeten
Aalscholver			x		
Baardman		x			
Bergeend	x				
Blauwborst	x				
Blauwe Reiger		x			
Boerenzwaluw	x			x	x
Boomklever				x	
Boomkruiper			x		
Brandgans	x				x
Bruine Kiekendief	x		x		x
Buizerd		x	x		
Cetti's Zanger		x	x		
Dodaars	x				
Dwergstern					x
Ekster					x
Fazant		x	x		x
Fitis	x				x
Fuut	x				
Gekraagde Roodstaart			x		
Gele Kwikstaart		x			
Gierzwaluw	x				x
Grasmus		x			x
Graspieper		x			

Soortenlijst					
	2-mei			3-mei	
	Banddijk Noordwaard	Polder Jantjesplaat	Rondvaart Vissersheng	Fort Bakkerskil	Tiengemeten
Kraakeend	x				
Kuifeend	x				x
Lepelaar	x				x
Matkop			x		
Meerkoet	x		x		x
Merel			x		
Nachtegaal		x			
Nijlgans	x				x
Oeverloper		x			
Parkgans			x		
Pijlstaart	x				
Pimpelmees		x			
Putter	x			x	
Rietgors		x			x
Rietzanger	x				x
Ringmus				x	
Scholekster	x				
Slechtvalk		x			
Slobeend	x				x
Smient					x
Sperwer		x			
Spreeuw	x				
Steltkluit		x			

Grauwe Gans	x				x
Groenling	x		x		
Groenpootruiter		x			x
Grote Bonte Specht			x		
Grote Canadese Gans	x	x			x
Grote Mantelmeeuw		x			
Grutto	x				
Heggenmus			x		
Houtduif	x			x	
Huismus		x			
Huiszwaluw	x				
IJsvogel			x		
Kemphaan		x			
Kievit	x				x
Kleine Bonte Specht					
Kleine Karekiet	x				
Kleine Mantelmeeuw		x			
Kleine Plevier		x			x
Kluut	x				x
Knobbelzwaan	x				
Koekoek		x			
Kokmeeuw			x		x
Koolmees			x		

Stormmeeuw					
Tafeleend		x			x
Temminks Strandloper					x
Tjiftjaf			x		
Torenvalk				x	
Tuinfluit		x			x
Tureluur	x				x
Veldeeuwerik	x				
Vink			x		
Visdief	x				x
Wespendief			x		
Wilde Eend			x		x
Winterkoning		x			
Wintertaling					x
Witgatje		x			
Witte Kwikstaart	x				
Zanglijster	x				
Zilvermeeuw			x		
Zomertaling					x
Zwarte Kraai	x				
Zwarte Ruit		x			x
Zwartkop			x		

	2-mei			3-mei	
Locatietotaal	36	28	23	6	33
Dagtotaal	80			38	
Excursietotaal	91				